

наприклад, як право на життя, честь та гідність, що виступає гарантією дотримання прав і свобод.

Список використаних джерел:

1. Ладигін С., Нестеренко О. Конституційно-правове регулювання інституту громадянства та проблема подвійного громадянства в Україні. – Режим доступу: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article>
2. Подаєнко Ю. Л. Європейське громадянство: від національного до космополітичного: зб. наук. праць. 2010. – Вип. 109. Том 122.
3. Закон України «Про громадянство України» від 18.01.2001 №2235-III [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2235-14/ed20010118>
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://r.bookap.info/work/126838/Gromadyanstvo-Ukra-ni-sutn>
5. ЗУ Про громадянство України від 18.01.2001 № 2235-III – Ст. 2.
6. Конституційне право України: посіб. для підготов. до іспиту / [Ю. Г. Барабаш та ін.]; за заг. ред. Ю. Г. Барабаша. – Х.: Право, 2013.

Олаг Н.В.

студентка,

Національна академія внутрішніх справ

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА ГРОМАДЯН НА УЧАСТЬ У ВИБОРАХ І РЕФЕРЕНДУМАХ

Ще з давніх часів первісно – общинного ладу, в людей почали з'являтися управлінські навички. Вже в ті часи, в суспільстві проходить певний поділ, в якому відокремлюється глава плем'я (вождь), який наділений авторитетом між людьми родової общини та народ (родова община), який підкорюється вождю і в той самий час, уже обмежувалися в своєму власному праві. Якщо розглянути інші хронологічні рамки, а саме правління гетьмана – Богдана Хмельницького [1], то можна сказати, що тут вже є нормативно-правові акти, а саме статuti, в яких розписані певні правила, яких слід дотримувати в обов'язковому порядку, в разі порушень, передбачений – штраф або суворе покарання в залежності від виду і складності порушення. В той час, коли майже у всіх країнах Європи панували монархи у запорожців існувала республіканська форма правління. Кожен запорожець мав право голосу у загальній раді, якій належала вся повнота влади. Паланки на своїх радах обирали полковників, а курені – курінних отаманів. Рада й вибори старшини проходили за складною церемонією, яка формувалася століттями.

В сучасності, актуальність цього питання, грає надзвичайно велику роль. Дослідження даної теми не втрачає своєї актуальності протягом усього періоду існування незалежної України. Так, цим проблемам приділяли увагу А.М. Колодій, Ю.Г. Барабаш, О.В. Батанов, Ю.Б. Ключковський, О.В. Скрипнюк, В.Л. Федоренко, В.М. Шаповал, В.І. Співак та ін. Але на кожному етапі розвитку України виникають раніше не досліджувані питання, або такі, що потребують нового вирішення у зв'язку зі змінами в законодавстві чи у зв'язку із загостренням політичної ситуації в країні.

Реалізація прав громадян брати участь у виборах та референдумах є найбільш впливовими формами здійснення безпосередньої демократії в Україні. Бо серед інших – результати волевиявлення населення саме через ці форми мають імперативні наслідки, які полягають в обов'язковому виконанні органами влади України волі громадян. Але часті, безсистемні та невиважені зміни, що їх зазнає Конституція і поточне законодавство України в сфері регулювання виборів і референдумів створюють проблеми в реалізації зазначених прав громадян.

Конституція України закріплює вихідні положення уповноважуючо-виборчої діяльності народу [2, с. 149], будучи носієм суверенітету та єдиним джерелом влади в Україні, народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (ст. 5 КУ), а також закріплює таку форму здійснення влади народом, як вибори (ст. 69 КУ). Вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування. Виборцям гарантується вільне волевиявлення (ст. 71 КУ); забезпечується право громадян брати участь в управлінні державними справами, вільно обирати та бути обраними до органів державної влади (ст. 38 КУ). Право голосу на виборах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення вісімнадцяти років. Не мають права голосу громадяни, яких визнано судом недієздатними (ст. 70 КУ). Громадяни України мають право на свободу об'єднання в політичні партії, які сприяють формуванню і вираженню політичної волі громадян та беруть участь у виборах (ст. 36 КУ). Положення, що регулюють виборчий процес в Україні, закріплені в Законах України «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 року № 474- XIV [3], «Про вибори народних депутатів України» від 11 листопада 2011 року № 4061-VI [4] та «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 10 липня 2010 року № 2487-VI [5]. Серед проблем організації та проведення виборів актуальними виявилися питання строків повноважень виборних органів, відповідно і визначення строків проведення чергових виборів та дати голосування. Проблеми строків повноважень і визначення дати проведення голосування на виборах стали вже традиційними в практиці національного державотворення. Зокрема, вони торкнулися свого часу Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

«Кожна людина має право брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників» – стверджує Загальна декларація прав людини (п. 1 ст. 21), [6]. Одними із найбільш апробованих світовою спільнотою, дійових форм вираження волі народу є конституційні інститути виборів і референдумів. Права участі у виборах до представницьких органів влади різних рівнів, у загальнонаціональних/ загальнодержавних, в окремих державах й у місцевих/ регіональних референдумах, є одними із засадничих політичних прав громадян. Права ці закріплені нормами конституцій та актів конституційного значення України та переважного числа держав світу. Проте суспільне очікування оновленого Основного Закону, можливим форматом прийняття якого може стати всенародне голосування на всеукраїнському референдумі, «чергова реальна загроза» проведення дострокових виборів Президента України та Верховної Ради України, істотна

недосконалість національного законодавства із питань виборів і референдумів спонукають до пошуку прийнятної зарубіжної практики, придатних для утвердження в українських реаліях міжнародних стандартів у цій сфері. Досвід світового конституціоналізму щодо обмеження права громадян на участь у виборах і референдумах є неоднозначним, як і періодично ініційовані спроби перегляду традиційного підходу до проблеми. За цих умов порівняльно-правовий аналіз відповідних норм конституційних актів світу видається актуальним [7].

Конституційні акти встановлюють обмеження як прямо, так і опосередковано. У даному випадку типовими є норми чинної Конституції України. Прямий обмежувальний характер мають норми статті 70, якими встановлено вичерпний перелік обмежень: «право голосу на виборах і референдумах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення вісімнадцяти років» (ч. 1), «не мають права голосу громадяни, яких визнано судом недієздатними» (ч. 2). Конституційні акти багатьох держав світу прямо пов'язують виборче право із набуттям громадянства, встановлюючи для цього відповідний віковий ценз. Загалом вісімнадцятилітній віковий ценз учасників виборів і референдумів склався в Україні традиційно, закріплений конституційно, знайшов відображення у законодавчих та інших нормативно-правових актах і відповідає сучасному стану політизації суспільства, усталеним у ньому правовідносинам. Вісімнадцятирічний віковий ценз закріплюють і більшість відомих конституцій світу. Водночас чимало з них встановлюють й інші норми – здебільшого 16, 17, 20, 21 рік чи вживають визначення «доросла людина/громадянин», що зумовлено історичними традиціями, практичним досвідом проведення виборів і референдумів.

Що ж до судових рішень, то конституції встановлюють різні види санкцій: від обмеження до позбавлення громадян права брати участь у виборах та референдумах на певний строк чи без визначення такого, а то і взагалі позбавлення політичних чи громадських прав. При цьому коло осіб та підстави такого позбавлення/обмеження відзначаються строкатістю залежно від національних правових традицій.

Не мають права голосу громадяни, недієздатність яких встановлена рішенням суду, за конституціями Азербайджанської (ч. II ст. 56), Естонської (ст. 57), Італійської (ч. II ст. 48) Литовської (ч. II ст. 34) та Португальської (ч. I ст. 49) республік; Грузії (ч. II статті 28), Ісламської Республіки Пакистан (пункт «d» ч. II ст. 51), Корейської Народно-Демократичної Республіки (ч. II ст. 66), Королівства Данія (ч. I ст. 29), Народної Республіки Бангладеш (пункт з ч. II ст. 122); Республік Албанія (ч. II ст. 45), Білорусь (ч. II ст. 64), Болгарія (ч. I ст. 42), Вірменія (ч. III ст. 30), Гвінея-Бісау (ч. I ст. 47), Кабо-Верде (ч. III ст. 54), Казахстан (ч. III ст. 33), Куба (пункт «а» ч. I ст. 132), Мальта (пункт «а» ч. I ст. 58), Польща (ч. II ст. 62), Сурінам (пункт 2 ч. I ст. 6), Таджикистан (ч. IV ст. 27), Угорщина (ч. II ст. 70), Узбекистан (ч. III ст. 117); Російської Федерації (ч. III ст. 32), Туркменистану (ч. II ст. 87), Федеративної Республіки Бразилія (ч. II ст. 15), Ямайки (пункт з ч. II ст. 37).

Таким чином, встановлені конституційними актами України та зарубіжних держав обмеження щодо реалізації громадянами права брати участь у виборах і референдумах є неоднозначними. Їх вивчення є досить пізнавальним, проте внесення змін до оновленої Конституції України щодо

розширення цих обмежень за умов політизованого суспільства, досягнутих демократичних завоювань, вважаю, було б недоцільним.

Список використаних джерел:

1. Котик Олександр – «Устрій Січі – Виборча система Січі, ред. 2009 року.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141; остання редакція від 25.06. 2008 р. // [http:// zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg= 254%EA%2F96–E2%F0](http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96%E2%F0).
3. Закон України «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 року № 474– XIV.
4. Закон України «Про вибори народних депутатів України» від 11 листопада 2011 року № 4061–VI.
5. Закон України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 10 липня 2010 року № 2487–VI.
6. Загальна декларація прав людини: Прийнята і проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. (Док. ООН/PES/217 А) // http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.
7. Дерев'ячко С. Віковий ценз учасників виборів і референдумів за конституціями світу: порівняльно-правовий аналіз // *Вибори та демократія*. – 2008. – № 1 (15). – С. 17–24.

Половинець Я.Є.

студентка,

Науковий керівник: Пелех І.В.

кандидат юридичних наук, викладач,

Запорізький національний університет

МЕХАНІЗМ ТА ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ: ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Прийняття Основного Закону нашої держави є тільки початковою сходинкою конституційного регулювання, яка формулює вимоги до поведінки суб'єктів права. І якщо зміст вимог не виділяє спрямованості діяльності органів державної влади та є нормами поведінки, то конституція залишається красивою основою, яка вимагає шанування, а не виконання та дотримання. Змістову основу, суть конституціоналізму на думку В.М. Шаповала, виражає формула «конституційно-правова норма плюс практика її реалізації» [1, с. 126].

Проблеми механізму та форм реалізації Конституції України розглядали вчені-правознавців, що працюють у галузі конституційного права, зокрема, Мазур Р.В., Абдулаєва М.І., Авакьяна С.А., Батанова О.В., Гринюка Р.Ф., Зайця А.П., Карпачової Н.І., Козлова А.Є., Костецької Т.А., Котока В.Ф., Лискової О.І., Миронова М.А., Мурашина О.Г., Оксамитного В.В., Орлової О.В., Педька Ю.С., Погорілка В.Ф., Пушкіної О.В., Рабіновича П.М., Рудакова Н.А., Скрипнюка О.В., Тодики Ю.М., Федоренка В.Л., Чуб О.О., Шемшученка Ю.С. та ін.

Конституція діє і живе тільки в тому разі, якщо вона втілюється в практичній діяльності громадських органів та органів держави, у поведінці всіх суб'єктів правовідносин. Як неодноразово вказують у своїй роботі В.Я. Тацій та Ю.М. Тодика, реалізація конституційних приписів має неабияке